Voorstel algemeen bestuur

Onderwerp	Toepassing handreiking benoeming en herbenoeming voorzitter waterschap
Zaaknummer	0000207736
Portefeuillehouder	S.M.M. Kuks
Vertrouwelijkheid	Openbaar

I. Voorstel

Samengevat wordt voorgesteld:

1. De door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat vastgestelde handreiking '(Her)benoemingsprocedure en ambtstermijn voorzitter waterschap en hoogheemraadschap' vast te stellen als kaderstellende leidraad voor toekomstige benoemings- en herbenoemingsprocedures.
2. Bij toekomstige benoemings- en herbenoemingsprocedures de in de handreiking beschreven rol van de Commissaris van de Koning te volgen, waaronder het opstellen van de planning van de procedure, het ontvangen van sollicitatiebrieven en het adviseren over de uit te nodigen kandidaten.
3. In de verordening op de vaste commissies van advies een klankbordcommissie in te stellen die werkt volgens de handreiking, waarbij jaarlijks een klankbordgesprek plaatsvindt met de voorzitter.

II. Kernboodschap

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat heeft op 6 juli 2026 de handreiking '(Her)benoemingsprocedure en ambtstermijn voorzitter waterschap en hoogheemraadschap' gepubliceerd. In deze handreiking staat hoe de benoeming en herbenoeming van een waterschapsvoorzitter volgens de wet verloopt. Ook bevat de handreiking aanbevelingen om procedures zorgvuldig, duidelijk en op dezelfde manier uit te voeren, ook bij onderdelen die (nog) niet wettelijk zijn vastgelegd, zoals de rol van de Commissaris van de Koning.

De handreiking is opgesteld samen met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de Unie van Waterschappen, de Kring van Commissarissen van de Koning en de Kring van Voorzitters van Waterschappen. De Unie van Waterschappen adviseert alle waterschappen om de handreiking toe te passen.

Waterschap Vechtstromen gaat de landelijke handreiking toepassen bij toekomstige benoemingen en herbenoemingen van de voorzitter. De handreiking zorgt voor een duidelijke en eenduidige procedure en sluit aan bij het advies van de Unie van Waterschappen. Daarnaast ziet Vechtstromen meerwaarde in de betrokkenheid van de Commissaris van de Koning. Door de ruime bestuurlijke ervaring kan deze bijdragen aan een zorgvuldige en onafhankelijke procedure.

III. Waarom wordt dit voorgesteld? Wat wil het AB met het voorstel bereiken?

Het algemeen bestuur zorgt met dit besluit voor een duidelijke en zorgvuldige werkwijze bij toekomstige benoemingen en herbenoemingen van de voorzitter. Door de handreiking toe te passen sluit Vechtstromen aan bij de landelijk aanbevolen werkwijze en worden transparantie, zorgvuldigheid en onafhankelijkheid versterkt.

Indicator voor beleidsmonitoring
n.v.t.

IV. Toelichting op het voorstel/ kader

De handreiking is een uitwerking van een adviesrapport dat gezamenlijk is opgesteld door de eerdergenoemde betrokken partijen en in januari 2025 is gepresenteerd. Daarin zijn knelpunten en onduidelijkheden in de huidige procedure blootgelegd, waaronder: verschillen tussen waterschappen in de uitvoering van de procedure; gebrek aan uniformiteit en structuur; onduidelijkheid over rollen; behoefte aan meer ondersteuning en een duidelijk stappenplan.

Voor het proces tot benoeming van een voorzitter zijn in de handreiking twee duidelijke wijzigingen ten opzichte van de eerdere procedure:

- De Commissaris van de Koning is verantwoordelijk voor het opstellen en afstemmen van de planning voor de procedure;
- Voordat de vertrouwenscommissie gesprekken voert met kandidaten:
    - ontvangt de Commissaris van de Koning alle sollicitatiebrieven;
    - geeft de Commissaris van de Koning een advies over de uit te nodigen kandidaten voor een sollicitatiegesprek aan de vertrouwenscommissie (gebaseerd op de ontvangen brieven, cv's en een gespreksronde met de kandidaten).

Daarnaast wordt aanbevolen voor (her)benoeming een verordening op te stellen waarin onder andere de samenstelling en taken van de vertrouwenscommissie worden geregeld en de procedure wordt uitgewerkt. Binnen Vechtstromen wordt al gebruik gemaakt van een verordening voor herbenoeming. Voor een benoemingsprocedure moet nog een verordening worden vastgesteld.

Voor een ambtstermijn van de voorzitter wordt in de handreiking aanbevolen een afvaardiging van het algemeen bestuur klankbordgesprekken te laten voeren. Het functioneren van de voorzitter en het algemeen bestuur staan hierin centraal. Vechtstromen werkt op dit moment informeel op deze wijze. De handreiking stelt voor dit te formaliseren en daarnaast de Commissaris van de Koning voortgangsgesprekken te laten voeren met de voorzitter van een waterschap.

De minister van Infrastructuur en Waterstaat en de Unie van Waterschappen adviseren waterschappen om de handreiking volledig, consequent en consistent toe te passen. De insteek is om de werkwijze over drie jaar in de wet vastgelegd te hebben. Het dagelijks bestuur acht het voorstel een aangelegenheid van het algemeen bestuur en legt daarmee het verzoek van de minister één op één voor aan het algemeen bestuur. De geformuleerde argumenten en kanttekeningen in het voorstel zijn vanuit de ambtelijke organisatie geformuleerd ter overweging in de besluitvorming.

V. Alternatief voorstel

1. *Het algemeen bestuur kan er ook voor kiezen de handreiking niet toe te passen en de Commissaris van de Koning geen extra rol te geven*
   De handreiking heeft, met uitzondering van de wettelijke onderdelen van de benoemings- en herbenoemingsprocedure, geen verplicht karakter. Het algemeen bestuur kan er daarom voor kiezen de handreiking niet van toepassing te verklaren en vast te houden aan de bestaande werkwijze.

VI. Argumenten

1.1 *De handreiking bevordert een zorgvuldig en transparant proces*
De handreiking beschrijft de rollen, verantwoordelijkheden en processtappen van alle betrokken partijen. Daarmee wordt een uniforme en transparante werkwijze ondersteund.

1.2 *De handreiking sluit aan bij het bestaande wettelijke kader*
De handreiking vormt geen nieuw juridisch kader, maar geeft richting aan de toepassing van de bestaande wet- en regelgeving rond benoeming en herbenoeming van voorzitters van waterschappen. Het is specifieker en duidelijker dan de tot nu toe geldende circulaire, die veel ruimte voor interpretatie liet en daarmee voor onduidelijkheid kon zorgen.

1.3 *De handreiking sluit aan bij de landelijk aanbevolen werkwijze*
Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en de Unie van Waterschappen adviseren alle waterschappen nadrukkelijk om de handreiking, inclusief de rol van de Commissaris van de Koning, volledig en consistent toe te passen. Vanwege dit advies, de argumenten in deze paragraaf en omdat het aan het AB is om hier een oordeel over te vormen, heeft het dagelijks bestuur besloten om dit voorstel één op één en ongewijzigd aan het algemeen bestuur voor te leggen.

2.1 *De Commissaris van de Koning brengt ervaring met kroonbenoemingen en bestuurlijke processen mee*
De Commissaris van de Koning is zelf kroonbenoemd, is onafhankelijk, heeft ervaring met benoemings- en herbenoemingsprocedures van bestuurders (waaronder burgemeesters), en met bestuurlijke verhoudingen en politieke vraagstukken. Het inzetten van die kennis en ervaring als adviseur in de benoemingsprocedure voor voorzitters van waterschappen draagt bij aan de kwaliteit van het benoemings- of herbenoemingstraject en ondersteunt een transparant en zorgvuldig proces.

2.2 *Door de procedures te verwerken in interne werkwijzen, wordt de informatie uit de handreiking geborgd voor toekomstige procedures*
Door de handreiking op te nemen in de interne werkwijzen, is voor toekomstige benoemings- en herbenoemingsprocedures duidelijk welke stappen worden gevolgd en welke rollen betrokken partijen hebben. Dit bevordert een eenduidige en zorgvuldige uitvoering van de procedure.

3.1 *Het werken met een klankbordcommissie is een formalisering van de werkwijze die Vechtstromen kent met een werkgeverscommissie*
Om het functioneren van zowel het algemeen bestuur als de voorzitter regelmatig aan de orde te stellen, is het bij onder andere waterschappen gebruikelijk om klankbordgesprekken te voeren met de voorzitter. Het past ook in de invulling van goed en verantwoordelijk ‘werkgeverschap’ van het algemeen bestuur richting de voorzitter. Klankbordgesprekken en daaruit voortvloeiende afspraken bieden ook een basis om tot een goed onderbouwde aanbeveling over een herbenoeming te komen. Binnen Vechtstromen wordt al jaren gewerkt met een werkgeverscommissie, die de rol van klankbordcommissie vervult. Door de taak en samenstelling van de klankbordcommissie samen met het doel en de inhoud van de klankbordgesprekken formeel vast te leggen, is de werkwijze geborgd. Een logische plek voor de borging is de verordening op de vaste commissies van advies, waarvoor het algemeen bestuur in november 2026 een voorstel ter besluitvorming ontvangt.

VII. Risico’s en kanttekeningen

1.1 *De handreiking heeft geen juridisch bindend karakter*
De handreiking is een bestuurlijk hulpmiddel en geen algemeen verbindend voorschrift, maar door in te stemmen met dit voorstel spreekt het algemeen bestuur wel uit dat de handreiking het uitgangspunt vormt voor toekomstige benoemings- en herbenoemingsprocedures. Afwijking van de handreiking blijft mogelijk, maar vraagt dan om een bewuste en gemotiveerde afweging.

2.1 *Het kan lijken alsof de Commissaris van de Koning een (te) grote rol krijgt in de procedure*
De handreiking kent de Commissaris van de Koning een belangrijke adviserende rol toe. Dit doet echter geen afbreuk aan de wettelijke taken en bevoegdheden van het algemeen bestuur, waaronder het vaststellen van de aanbeveling voor benoeming of herbenoeming. Door de Commissaris van de Koning een adviesrol te geven, wordt juist optimaal gebruik gemaakt van de expertise en blijft de vertrouwenscommissie toch aan zet. Zij kunnen immers ook afwijken van het advies.

VIII. Financiën

De voorgestelde besluitvorming heeft geen directe financiële gevolgen. Eventuele kosten die voortvloeien uit een toekomstige benoemings- of herbenoemingsprocedure worden binnen de reguliere begroting opgevangen.

IX. Communicatie

De handreiking en de besluiten en afwegingen van de algemeen besturen worden besproken in de Uniecommissie Bestuur, Digitalisering en Financiën (CBDF). Dit is de commissie die besluiten neemt of adviezen geeft over onder andere bestuurszaken. Het proces is als volgt:

1. Waterschappen bespreken de handreiking in het dagelijks bestuur en algemeen bestuur. Het algemeen bestuur neemt een besluit of zij kiezen voor een werkwijze met of zonder betrokkenheid van de Commissaris van de Koning (augustus – oktober);
2. De overwegingen en het besluit worden meegegeven aan de vertegenwoordiger van het waterschap in de CBDF;
3. De CBDF bespreekt de overwegingen en de besluiten van de waterschappen en brengt een advies uit aan de Ledenvergadering (20 november 2026);
4. De Ledenvergadering bespreekt de handreiking met de voorzitters in hun rol als voorzitters van dagelijks en algemeen bestuur en weegt daarbij het advies van de CBDF (18 december 2026).

X. Juridische zaken

De benoeming en herbenoeming van voorzitters van waterschappen is geregeld in de Waterschapswet (artikelen 46 tot en met 51 a). De handreiking vormt een nadere uitwerking en aanbeveling voor de toepassing van deze wettelijke bepalingen.

XI. Uitvoering

Na vaststelling worden de interne werkwijzen aangepast zodat deze aansluiten bij de handreiking. Naar verwachting zal de handreiking op korte termijn voor het eerst worden toegepast bij de benoeming van een nieuwe watergraaf. De huidige voorzitter treedt over ruim twee jaar af vanwege het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd en heeft aangegeven graag ruimte te hebben voor het inwerken van een nieuwe voorzitter. Rekening houdend met recesperiodes, duurt een benoemingsprocedure ongeveer anderhalf jaar. Het streven is om uiterlijk in september 2027 een verordening benoeming voorzitter ter besluitvorming aan het algemeen bestuur voor te leggen.

XII. Bijlage(n)

1. Besluit.
2. Ledenbrief Unie van Waterschappen “Handreiking (her)benoemingsprocedure voorzitter waterschap
3. Handreiking (her)benoemingsprocedure voorzitter waterschap en hoogheemraadschap, Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Besluit toepassing handreiking benoeming en herbenoeming voorzitter waterschap

Het algemeen bestuur van waterschap Vechtstromen;

gezien het advies d.d. 7 oktober 2026;

gelet op de artikelen 46 t/m 51a, 56 en 77 van de Waterschapswet;

BESLUIT

1. De door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat vastgestelde handreiking '(Her)benoemingsprocedure en ambtstermijn voorzitter waterschap en hoogheemraadschap' vast te stellen als kaderstellende leidraad voor toekomstige benoemings- en herbenoemingsprocedures.
2. Bij toekomstige benoemings- en herbenoemingsprocedures de in de handreiking beschreven rol van de Commissaris van de Koning te volgen, waaronder het opstellen van de planning van de procedure, het ontvangen van sollicitatiebrieven en het adviseren over de uit te nodigen kandidaten.
3. In de verordening op de vaste commissies van advies een klankbordcommissie in te stellen die werkt volgens de handreiking, waarbij jaarlijks een klankbordgesprek plaatsvindt met de voorzitter.

Aldus vastgesteld in de vergadering d.d. 28 oktober 2026.

Het algemeen bestuur van waterschap Vechtstromen,

dr. S.M.M. Kuks, watergraaf drs. R.I. Andringa, secretaris